

De opleiding

Technisch-Theoretische Vorming

Instituut voor Systemische Psychotherapie (ISP)
Kruisemunthof 2
1115 DZ Duivendrecht
tel. +31(0) 20 6956576
www.psioc.nl/isp
© ISP 2019

De opleiding

De opleiding Technisch-Theoretische Vorming (212 uur) is erkend door de NVRG en omvat een basiscursus van 132 uur (inclusief de wetenschapsmodule 12 uur) en een specialistische cursus van 80 uur.

Opleider

De opleiding wordt gegeven door Jos Truijens en Anna van der Meer. Gastdocenten kunnen incidenteel optreden.

Doelgroep

Psychiaters, artsen, pedagogen, psychologen, maatschappelijk werkers en SPV met een master diploma, die het lidmaatschap van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie willen behalen. Deelnemers aan de cursus moeten werkzaam zijn in de Geestelijke Gezondheidszorg.

De cursussen staan ook open voor hen die deskundigheidsbevordering wensen.

De opleiding omvat:

- inleiding in het systemisch denken
- de systemische benadering van sociale systemen, zoals partnerrelaties, gezinnen en *larger systems*
- kennismaking met verschillende systemische referentiekaders
- systemisch leren observeren, analyseren en diagnosticeren
- het werken met genogrammen
- het leren onderscheiden van interactietypes
- het leren creëren van een therapeutische context bij diverse typen problemen en interacties
- training in systemische interventies
- kennismaking met 'wetenschap en systemische psychotherapie'

Inleiding (60 uur)

De inleidende cursus is opgebouwd uit:

1. Inleiding in het systeemdenken

In het eerste blok van de inleidende cursus maakt de cursist kennis met het systeemdenken. Onderwerpen zijn: de filosofie van het systeemdenken, systemisch denken in de partner-relatie en gezinstherapie, ontwikkelingen in het systeemdenken, belangrijkste systemische concepten en misverstanden over de systemische benadering.

2. De organisatie van het gezin als een sociaal systeem

In de cursus wordt uitgegaan van drie kernmodellen gericht op herhalingsproces, structuur en betekenisgeving als kernvariabelen van de organisatie van interacties.

Het *herhalingsprocesmodel* richt zich op de repeterende sequenties en patronen in de interactie. Kernconcepten zijn recursieve loops, cycle, sequenties en regel.

Het *structuurmodel* richt zich op de ongeschreven regels die bepalend zijn voor hoe de gezinsleden zich gedragen. Deze regels hebben betrekking op afgrenzing, hiërarchie en conflicthantering.

Het *betekenisgevend model* (meaningful system) richt zich op de premissen (belief system), etikettering, interpunctiegewoonten, mythen, narratieven, en constructen waarmee gezinsleden hun waarnemingen organiseren.

Deze kernmodellen komen aan bod in de onderdelen:

- Cybernetische (circulaire) processen
- Communicatieve processen
- Triadische structuren
- Disfunctionele interactie patronen en structuren

3. De horizontale dimensie: het sociale systeem als een systeem in ontwikkeling (levensloop en het leven van alledag)

Aan het systemisch denkmodel is een ecologisch en levensfase stressorenmodel toegevoegd. Dit model gaat uit van het denken in ontwikkelingsfasen en in een specifieke stresstheorie. Als antwoord op stressoren uit de omgeving of van binnenuit het gezin, moeten gezinsleden zichzelf anders gaan organiseren. Daardoor is er groei en ontwikkeling mogelijk. Klachten en symptomen kunnen gezien worden als een teken dat gezinsleden vastzitten en moeite hebben om zich anders te organiseren.

Kernconcepten zijn: lifecycle, fasegebonden stress, eerste en tweede ordeverandering.

4. De verticale dimensie: het sociale systeem met zijn geschiedenis en erfenissen

Een sociaal systeem wordt niet alleen door ontwikkeling maar ook door stabiliteit gekenmerkt. Deze stabiliteit, het vermogen zichzelf te handhaven, schuilt niet alleen in het recursieve karakter van interacties, maar ook in de gezamenlijke 'geschiedenis' van gezinsleden. Het is het geheel aan opvattingen en verhalen waarmee gezinsleden definiëren wie ze zijn en hoe ze met elkaar hebben leren omgaan. In dit onderdeel komt met name de intergenerationele stroming aan bod.

Kernconcepten: genogram, loyaliteit, delegatie, collusie, mythe, geheimen.

5. Vraagstukken met betrekking tot gender en etnisch-culturele verschillen

In deze inleidende cursus wordt aandacht besteed aan vraagstukken met betrekking tot gender en etnisch-culturele verschillen. Dat gebeurt ook in het blok partner-relatieproblematiek, geschiedenis en erfenissen, en in de oefeningen.

Vervolg (60 uur)

In de vervolgcursus ligt de nadruk op het therapeutisch systeem en het diagnosticeren, taxeren en ontwerpen van therapeutische interventies. Het doel is gebruik te leren maken van het *tweesporen model*, een casus formulering en interventie model, en het leren hanteren van een *interactietypologie*. De interactietypologie is gebaseerd op de taxatie van de flexibiliteit van interacties, de communicatiestijl van het gezin, de taxatie van de veranderingsbereidheid van gezinsleden, de mogelijkheid gezinsleden tot verandering te motiveren en de keuze van het therapeutische doel. Onderwerpen zijn:

- Taxatie en motivatie
- De contractfase
- Verzamelen van informatie
- Formuleren van hypothesen
- Directe interventies bij interactietype I
- Indirecte "beweeg niet" benadering bij interactietype II
- Indirecte, narratieve/metafore interventies bij interactietype III
- Ongewone interventies bij interactietype III, waaronder Oplossing Gerichte therapie
- Vergroten van basiskennis over de wetenschappelijke kanten van systemische psychotherapie.

Vervolg (60 uur)

Deze module richt zich op de betekenis van wetenschappelijk onderzoek voor de praktijk van systemische psychotherapie en op het gebruik maken van empirische evidentie. Centraal staat het vergroten van basiskennis over de wetenschappelijke kanten van systemische psychotherapie. Het doel is in staat te zijn wetenschappelijke systeemtherapeutische artikelen kritisch te lezen en te beoordelen op relevantie voor systemische psychotherapie. In de vervolgcursus ligt de nadruk op het therapeutisch systeem en het diagnosticeren, taxeren en ontwerpen

Specialistisch (80 uur)

Het specialistische deel van de opleiding bestaat uit twee onderdelen:

- (Intieme) relaties onder druk
- Werken met protocollen en richtlijnen

(Intieme) relaties onder druk

Het onderzoeken en analyseren van door meningsverschil en conflict gedomineerde escalerende interactiepatronen tussen al dan niet intieme partners staat in deze deelcursus centraal. Denk aan de interactie tussen intieme partners, de ouder-kind interactie, de samenwerking tussen hulpvrager en hulpverlener en tussen hulpverleners onderling of aan samenwerking in nog grotere contexten van organisaties en instellingen. Analyses worden gestuurd vanuit de samenhang tussen: *nabijheidregulatie*, *macht en responsiviteit*. In intieme relaties wordt het thema *collusie* en *gender* toegevoegd en wordt gebruik gemaakt van de diagnostische modellen van Gottman en Scheinkman. Samenwerkingsproblemen tussen hulpvrager en hulpverlener alsook tussen hulpverleners onderling kunnen leiden tot stagnatie in de hulpverlening en tot crises. De **meervoudige systemen benadering** (*Larger systems*) onderzoekt problemen in de context van de behandeling. Deze context is groter en machtiger dan het gezinssysteem. Denk aan: verwijzers, eerdere hulpverleners, intakeprocedures, de tradities en rituelen van de behandelende organisaties, het team van de hulpverlener en onduidelijke behandelplanning. De behandelingscontext kan problemen creëren, instandhouden en gezinstherapeutische interventies negatief beïnvloeden.

Werken met protocollen en richtlijnen

In deze deelcursus staat het werken met gezinnen en echtparen centraal, bij wie zich psychopathologische symptomen voordoen. De nadruk ligt op de samenhang tussen ontwikkelingspsychopathologische verschijnselen van gezinsleden, de fase waarin het gezin of echtpaar zich bevindt en specifieke gezinsconstellaties. De cursist leert psychopathologie van kinderen, jeugdigen en volwassenen te herkennen en in de gezinscontext te plaatsen: de *én - én* benadering. De interactie tussen deze twee beschrijvingen van de psychologische werkelijkheid staat continu in de aandacht. Het doel is vanuit de samenhang tussen taxatie van de inhoud van de last en interactietypologie te leren kiezen voor een directe of indirecte therapeutische benadering. Hierbij wordt gewerkt met protocollen en richtlijnen en andere interventies die zoveel als mogelijk *evidence based* zijn. Specifieke gezinsconstellaties en ouder- en gezinsomstandigheden zoals Echtscheiding, het Nieuwe Stief Gezin, Pleeg- en Adoptief gezin, Zelfde-sekse ouders, Psychische problemen van ouders (KOPP-problemen), Alcohol en drugsproblemen, Verlies en rouw, Incest en Seksueel misbruik, komen aan bod. Hierbij wordt geleerd om te werken met het genogram, narratieve en oplossingsgerichte interventies, intergenerationele aspecten, gezinsstructuur analyses en

het gezinsfase stressoren model. Er is specifieke aandacht voor het gebruiken van de richtlijn voor **Systemische Consultatie**. Deze kan bij gestagneerde hulpverleningssysteem soms nog een kans bieden om de door de stagnatie ontstane schade voor alle partijen te beperken.

Informatie

Periode, tijd en plaats

Op woensdag 15 januari 2020 start een opleiding (212 uur) TTV, die eindigt in december 2021. De bijeenkomsten vinden tweewekelijks plaats op woensdag van 9.30 uur tot 16.30 uur in De 4 Zussen te Ede.

Aantal deelnemers

Er kunnen 14 personen deelnemen.

Kosten

Basiscursus, inleidend deel (66 uur) € 2.530,-

Basiscursus, vervolg deel (66 uur) € 2.530,-

Specialistische cursus (80 uur) € 3.060,-

Totaal (212 uur) € 8.120,-

Inclusief reader

Inclusief lunch

Aanmelding en informatie

Aanmeldingsformulieren kunt u op de website www.psioc.nl/isp (informatie ⇨ inschrijven) invullen en afdrukken. U wordt per cursus gefactureerd.

Voor informatie en overleg kunt u contact opnemen met Jos Truijens:

Instituut voor Systemische Psychotherapie (ISP)

Kruizemunthof 2

1115 DZ Duivendrecht

tel. +31(0) 20 6956576

email: isp@psioc.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij ISP. Het op enigerlei wijze verveelvoudigen en/of openbaar maken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ISP is verboden.

© ISP 2019